

Seminar 6 - Løsningsforslag*

Econ 3610/4610, Høst 2016

Oppgave 1

Vi skal her se på hvordan en energiressurs - som finnes i en gitt mengde Z - fordeles mellom konsum for en representativ konsument, og produksjon av en konsumvare. Mengden som benyttes i konsum angis ved e , mens mengden som benyttes i produksjon angis ved E . Konsumvaren x produseres med produktfunksjonen $F(E)$, og konsumentens preferanser er gitt ved $U(c, e)$, der c angir konsumet av varen.

Den effektive allokeringen finner vi ved å maksimere konsumentens nytte, gitt betingelsene:

$$x = F(E) \tag{1}$$

$$Z = e + E \tag{2}$$

$$c = x \tag{3}$$

Betingelsen som løser dette maksimeringsproblemet kan formuleres slik:

$$\frac{\partial U}{\partial c} F'(E) = \frac{\partial U}{\partial e} \tag{4}$$

---

*Merk: Løsningsforslaget er ikke nødvendigvis en fullstendig eller fullverdig besvarelse, men skal gi veiledning i hvordan oppgaven kan besvares.

a)

Gi en tolkning av betingelsen, og illustrer den i et diagram.

Forslag til løsning:

Den siste enheten energi kaster like mye av seg (i form av nytte til konsumenten) uavhengig av hvor den brukes. Venstresiden angir konsumentens nytteøkning ved én enhets økning i bruken av energi som innsatsfaktor i produksjonen av konsumvaren (F' gir økningen i produksjonen, konsumentens marginalnytte gir nytteøkning per enhets produksjonsøkning). Venstresiden angir nytteøkningen som følger direkte ersonn denne energienheten i stedet benyttes til energikonsum.

Betingelsen kan for eksempel illustreres på standard måte i et badekardiagram.

b)

Når vi nå skal se på allokeringen som realiseres i markedet, skal vi anta at bedriften som produserer konsumvaren er monopolist. Det betyr at produsenten tar hensyn til effekten hans tilbud i markedet vil ha på likevektsprisen. Forklar hvorfor og hvordan prisen avhenger av produsert mengde.

Forslag til løsning:

Prisen synker i antall enheter som tilbys i markedet. Dette er fordi etterspørselen synker i prisen (flere enheter solgt er kun mulig til lavere pris), fordi konsumenten har avtakende marginalnytte av konsum.

c)

Finn tilpasningsbetingelsene for henholdsvis produsenten (monopolisten) og konsumenten. Vis at den effektive allokeringen ikke vil realiseres i markedslikevekten, og forklar hvorfor.

Forslag til løsning:

Konsumentens tilpasningsbetingelse:

$$\frac{\frac{\partial U}{\partial e}}{\frac{\partial U}{\partial c}} = \frac{q}{p}$$

Monopolisten løser problemet:

$$\begin{aligned} \max_E p(F(E))F(E) - qE \\ \Rightarrow p'(x)F'(E)F(E) + p(x)F'(E) - q = 0 \end{aligned}$$

Når E økes med én enhet (evt. *marginalt*) skal kostnaden være lik gevinsten for monopolisten. Den direkte kostnaden er gitt ved prisen på E , q , i siste ledd på venstre side av betingelsen. Gevinsten/inntektsøkningen for monopolisten består av to ledd. Andre ledd på venstresiden i betingelsen gir den direkte effekten på inntekten: produksjonsøkningen ganget med prisen. Det første leddet gir inntektstapet som skyldes prisreduksjon: $p'(x) (< 0)$ gir prisreduksjonen per enhets økning i produksjonen, $p'(x)F'(E)$ gir dermed prisreduksjonen som følge av én enhets økning i E . Prisreduksjonen multipliseres med antall solgte enheter, $x = F(E)$ for å få det totale inntektstapet. De to første leddene gir altså den totale inntektsøkningen for monopolisten som følge av økt E , og dette – som er lavere enn den direkte effekten i andre ledd alene – må veies opp mot kostnaden ved å anskaffe energi.

Fra tilpasningsbetingelsene følger det at:

$$\frac{\frac{\partial U}{\partial e}}{\frac{\partial U}{\partial c}} = \frac{q}{p} < \frac{q}{p + p'(x)x} = F'(E)$$

og dermed er ikke betingelsen for effektiv allokering tilfredsstillt i markedslikevekten. I likevekten er energiressursen allokert på en måte slik at verdien av den siste enheten for konsumenten er lavere enn verdien av den siste enheten i produksjonen – for lite energi benyttes i produksjonen, sammenliknet med den effektive allokeringen.

Markedssvikten oppstår fordi monopolisten reduserer produksjonen for å presse opp prisen. Den privatøkonomiske gevinsten ved å øke produksjonen (grenseinntekten) gjenspeiler ikke den samfunnsøkonomiske gevinsten ved økt produksjon. Dermed allokeres for lite av energiressursen til produksjon av konsumvaren.

d)

Den effektive allokeringen vil kunne realiseres i markedet ved at monopolisten subsidieres med s kroner per enhet energi som brukes i produksjonen (tilsvarende et prisavslag på energi). Subsidiert kan for eksempel finansieres ved en lump sum skatt på konsumentene. Vis at den effektive allokeringen realiseres dersom subsidiet settes til:

$$s = -\frac{dp}{dx} F'(E^*) F(E^*)$$

der E^* er mengden energi som allokeres til produksjon i den effektive allokeringen. Gi en forklaring på hvorfor dette subsidiet vil korrigere for markedssvikten.

Forslag til løsning:

Med dette subsidiet endres produsentens maksimeringsproblem til:

$$\begin{aligned} \max_E p(F(E))F(E) - qE + sE \\ \Rightarrow p'(x)F'(E)F(E) + p(x)F'(E) - q + s = 0 \end{aligned}$$

For å implementere effektivitet må vi da sette subsidiet slik at

$$\frac{\frac{\partial U}{\partial e}}{\frac{\partial U}{\partial c}} = \frac{q}{p} = \frac{q}{p} - \frac{s}{p} - \frac{p'(x)}{p} F'(E)F(E) = F'(E)$$

Ved å løse ut for s får vi da subsidiet som er oppgitt i oppgaven.

e)

Dersom myndighetene ønsker å finansiere subsidiet ved å skattlegge monopolisten, hvordan kan dette gjennomføres uten å hindre at den effektive allokeringen realiseres? Her forventes kun en kort forklaring.

Forslag til løsning:

Ved å skattlegge monopolistens profitt - en andel t av profitten overføres myndighetene - vil man kunne oppnå den effektive allokeringen. En slik skatt vil ikke endre monopolistens maksimeringsproblem.

Oppgave 2

Vi ser på en økonomi der en representativ konsument konsumerer to goder, og har nyttefunksjonen $U(c_1, c_2)$. Begge varene produseres ved hjelp av arbeidskraft, og teknologiene er gitt ved følgende sammenhenger, der $c_1 = x_1$ og $c_2 = x_2$:

$$x_1 = n_1 \tag{1}$$

$$x_2 = \begin{cases} 0 & \text{hvis } n_2 < \hat{n} \\ a(n_2 - \hat{n}) & \text{hvis } n_2 \geq \hat{n} \end{cases} \tag{2}$$

Den samlede mengden arbeidskraft tilgjengelig er gitt, slik at

$$n_1 + n_2 = n. \tag{3}$$

a)

Hva definerer en samfunnsøkonomisk effektiv allokering av arbeidskraftressursen i denne økonomien?

Forslag til løsning:

Dersom det er samfunnsøkonomisk effektivt at begge goder produseres, karakteriseres den effektive allokeringen av at den marginale transformasjonsbrøk (mengden

av vare 2 som kan produseres dersom produksjonen av vare 1 reduseres med én enhet) er lik den marginale substitusjonsbrøk (mengden av vare 2 konsumenten trenger i kompensasjon for å beholde samme nyttenivå dersom han fratras én enhet av vare 1):

$$a = \frac{\frac{\partial U}{\partial c_1}}{\frac{\partial U}{\partial c_2}}$$

. Dersom produksjonen som tilfredsstiller denne betingelsen (gitt den realøkonomiske rammen) er gitt som $c_1^* = x_1^*$ og $c_2^* = x_2^*$, er betingelsen for at begge varene faktisk skal produseres, at

$$U(c_1^*, c_2^*) > U(n, 0).$$

b)

La oss anta at arbeidskraft omsettes i markedet til prisen w . Hvordan vil kostnadsfunksjonen til bedrift 2 se ut?

Forslag til løsning:

Kostnadsfunksjonen vil ha følgende form:

$$C(x_2) = \begin{cases} 0 & \text{hvis } x_2 = 0 \\ w\frac{x_2}{a} + w\hat{n} & \text{hvis } x_2 > 0 \end{cases}.$$

c)

Dersom myndighetene ikke griper inn i dette markedet, hva kan vi si om hvilken allokering som realiseres?

Forslag til løsning:

Dersom myndighetene ikke griper inn idette markedet kan resultatet bli at ingen bedrifter produserer gode 2. Konkurransen i markedet for vare 2 vil føre til at prisen

presses ned til marginalkostnad, som er lavere enn gjennomsnittskostnad. En mulig produsent av varen kan frykte at det oppstår konkurranse dersom den går inn i dette markedet, og vil dermed ikke gjøre det.

d)

Anta at vare 1 produseres i full konkurranse av mange like bedrifter, mens myndighetene gir rettigheter til produksjon av vare 2 kun til én bedrift. På hvilken måte vil allokeringen som realiseres i markedet avvike fra den effektive allokeringen? En kort forklaring er tilstrekkelig.

Forslag til løsning:

Dersom en monopolist produserer og selger vare 2, vil denne utnytte sin markedsrett og presse prisen opp, ved å redusere produksjonen. Dersom det er samfunnsøkonomisk effektivt at vare 2 produseres, vil mengden arbeidskraft som allokteres til produksjon av vare 2 i dette markedet være lavere enn i den effektive allokeringen.

Oppgave 3

Oppgave 4, kap. 4, Vislie m.fl.

Forslag til løsning:

Dersom det er lønnsomt i det hele tatt å sette opp en konsert, vil orkesteret velge følgende pris per billett:

$$p = \begin{cases} v_1 & \text{hvis } v_1 n > v_2(n + m) \\ v_2 & \text{hvis ikke} \end{cases} .$$

Hvilken pris som gir høyest inntekter til orkesteret avhenger både av størrelsen på de to gruppene (n og m) og av forskjellen i betalingsvilje mellom gruppene (v_1 og v_2).